Радіо Свобода

View the original article



Архівне фото квітня 2025 року, на якому зображено запуск російського космічного корабля «Союз» з космодрому Байконур в Казахстані. Фото: Сергій Савостянов/ТАСС/Profimedia
Фото:Sergei Savostyanov/TASS/Profimedia (©)

ПОЛІТИКА

«Ядерка» у космосі. Росія заявляє, що ось-ось запустить супутник із ядерною зброєю. Чи зможе і які загрози

25 листопада 2026, 10:58

Еймос Чаппл

23 листопада з'явилися повідомлення про те, що Росія планує запустити в космос супутник із ядерною зброєю під назвою Sputnik S «у будь-який момент протягом найближчих тижнів» після того, як ця зброя, як стверджується, роками зберігалася у Московській області.

Цю заяву Кремль негайно спростував на тлі зростаючого занепокоєння щодо мілітаризації космосу.

Томаш Надь, старший науковий співробітник GLOBSEC – аналітичного центру з питань безпеки, що базується у Словаччині, – заявив у інтерв'ю Радіо Свобода, що докази розробки Росією ядерної зброї, здатної діяти в космосі, залишаються непереконливими, але якщо така зброя й була розроблена, вона могла б вивести з ладу цілу низку супутників, зокрема супутникову групу Starlink.

«Це не обов'язково знищить усі супутники, але дія буде невибірковою: західні, російські, китайські та інші космічні апарати можуть однаково зазнати впливу руйнівної сили фізичних процесів та радіації», – сказав він.

> Вплив ядерного вибуху на великій висоті зумовлений насамперед електромагнітним імпульсом (EMI), який поширюється від місця вибуху зі швидкістю світла, виводячи з ладу електричні системи на своєму шляху. Наступне опромінення на орбіті може ще більше пошкодити чутливі компоненти супутників.

Вікторія Семсон, головна директорка з питань космічної безпеки та стабільності в американській некомерційній організації Secure World Foundation, зазначає, що в разі ядерного вибуху на великій висоті велика кількість супутників, що перебувають у полі дії вибуху, зазнає пошкоджень або буде повністю виведена з ладу.

«Більшість супутників не захищені від ядерного випромінювання, тож якщо ви, наприклад, користуєтеся інтернетом через Starlink, за таких обставин це, ймовірно, не буде можливим», – сказала вона в інтерв'ю Радіо Свобода.

У умовах триваючого повномасштабного вторгнення Росії Україна значною мірою покладається на американську систему Starlink для координації дій на полі бою.

На землі цей самий електромагнітний імпульс завдав би руйнівного впливу на електричні мережі на величезних територіях, що могло б призвести до непередбачуваних наслідків.

«Друге Сонце»

Як США, так і Радянський Союз під час випробувань у 1962 році підірвали у космосі потужну ядерну зброю, що спричинило непередбачені руйнування на землі та призвело до заборони подальших випробувань.



Знімок Міністерства оборони США: висотне ядерне випробування Starfish Prime термоядерної боєголовки потужністю 1,4 мегатонни над Тихим океаном, 1962 рік

Найпотужніше американське ядерне випробування на великій висоті під кодовою назвою Starfish Prime відбувся 9 липня 1962 року на висоті близько 400 кілометрів над Тихим океаном.

На американських Гавайських островах, за понад 1200 кілометрів від епіцентру вибуху, дороги занурилися у темряву, коли згасли вуличні ліхтарі, раптово завили сирени повітряної тривоги, а по всьому Гонолулу спрацювали сотні охоронних сигналізацій. Вибух пошкодив або вивів із ладу кілька з десятків супутників, що на той час перебували тоді на орбіті, зокрема перший британський супутник Ariel 1.

Кілька місяців по тому в Радянському Союзі вчені, які спостерігали за небом над радянським Казахстаном, стали свідками явища, яке один зі спостерігачів описав як «друге сонце», що на мить спалахнуло над їхніми головами.

Спалах був спричинений радянським випробуванням ядерної зброї, метою якого було вивчення впливу вибухів на великій висоті на системи протиракетної оборони та зв'язку. Потужність цієї бомби була у 20 разів більшою від тієї, що зруйнувала Хіросіму.



Копія Ariel 1 – першого британського супутника, який став одним із кількох супутників, пошкоджених внаслідок вибуху Starfish Prime

Спостерігачі в казахських степах нічого не відчули і не почули вибуху, але миттєвий електромагнітний імпульс бомби вивів із ладу електричні системи в цьому районі. Лінії електропередач іскрили та згоріли, їхні кабелі впали на землю, а всередині електростанції спалахнула пожежа.

Електромагнітний імпульс від вибуху також вивів з ладу силовий кабель, прокладений під землею на глибині близько метра, яким постачалася електроенергія між двома містами. Багато інших наслідків радянських випробувань ЕМІ так і не були розсекречені.

У 1963 році США, Велика Британія та СРСР ратифікували **Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, космічному просторі й під водою**, який забороняв підривання ядерної зброї в космосі; пізніше було укладено договір, що забороняв розміщення такої зброї на орбіті..

Що б сталося сьогодні?

Сьогодні досі незрозуміло, як така зброя вплинула б на сучасну інфраструктуру, що набагато більше залежить від чутливих електронних систем, ніж у 1960-х роках, а також на тисячі активних супутників, які нині обертаються навколо Землі.

«По суті, якби сьогодні сталася ще одна подія на кшталт Starfish Prime, наслідки на низькій навколоземній орбіті були б ще більш відчутними, оскільки там зараз набагато більше супутників і вони набагато більше залежать від електронних компонентів, ніж це було у 1960-х роках», – сказала Семсон.

У звіті 2010 року про ймовірні пошкодження супутників унаслідок атаки із застосуванням ЕМІ зазначалося, що через брак сучасних даних про електромагнітні імпульси «припускаються похибки в оцінках, які сягають одного-двох порядків величини».



Український військовий встановлює антену Starlink у Донецькій області, жовтень 2026 року

На нещодавньому саміті в Нью-Йорку американський виробник зброї **Палмер Лакі** закликав відновити ядерні випробування, головним чином з метою дослідження впливу електромагнітних імпульсів (EMI) на сучасну інфраструктуру.

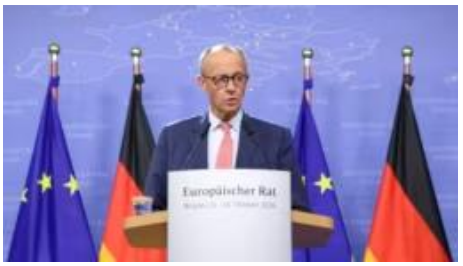
Він послався на застарілі дані, зібрані під час випробувань ядерної зброї, які завершилися кілька десятиліть тому.

«Насправді ми не знаємо, що станеться з нашими телефонами, критичною інфраструктурою та нашими збройними силами» в разі атаки із застосуванням EMI, сказав він.



ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Трипільська ТЕС «постійно під прицілом». Ексклюзивне інтерв'ю із директором станції



ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Мерц назвав «шокуючими» повідомлення про плани Росії розмістити ядерну зброю в космосі



ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Україні вдалося уповільнити «Рассвет». Які загрози для фронту і тилу несе російський «старлінк»?



Еймос Чаппл

Фотограф та дослідник фотографії, який народився в Новій Зеландії та має особливий інтерес до колишнього СРСР.

Світ | Політика | Суспільство | Важливе на Свободі | Вибір редакції: світ

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.